

»Kdor hoče druge vneti, mora sam goreti!«

Dramska igra: Virtualni pogovor z Antonom Martinom Slomškom

■ **Irena Zevnik**, učiteljica razrednega pouka na OŠ Blaža Kocena, je mentorica dramskega krožka in avtorica številnih testov za prireditve ter avtorica knjige *Blaževi zemljevidi*.

Ta igra je nastala kot del kulturnega programa na srečanju učiteljev in katehetov na Slomu, za Slomškovo soboto 2023. Nastal je prisrčen in pomenljiv virtualni pogovor z A. M. Slomškom. Pogovor vključujemo v jubilejno, 100. številko revije Vzgoja, saj so Slomškova razmišljanja primerna za vse čase, še kako aktualna tudi za naš čas. Časi so si namreč tako zelo podobni in se kljub digitalizaciji sveta ukvarjamo z istimi temeljnimi vprašanji.

Blaž in Neža sta brat in sestra, ki obiskujeta osnovno šolo v današnjem, sodobnem času. Simbolično predstavljata Slomškova lika Blažeta in Nežico iz knjige Blaže in Nežica v nedeljski šoli in sta predstavnika vseh slovenskih otrok, ki so se želeli izobraziti v slovenskem, maternem jeziku. Navihani in srčni Blaž pri učenju in domačih nalogah večkrat prosi za pomoč svojo bistro in marljivo sestro Nežo, ki mu vedno pomaga. Tokrat mora pripraviti govorni nastop – intervju s Slomškom.

NEŽA kliče Blaža po mobilu: Dober dan, Blaž. Neža tukaj. Si pozabil, da sva danes dogovorjena ob 11. uri? Prosim? Še je čas? Pohiti, prosim. Čakam te.

BLAŽ prihiti, v roki ima e-tablico in jo pokaže Neži: Neža, preberi to!

NEŽA prebere na glas: Intervju s Slomškom. Začudeno ga pogleda.

BLAŽ reče ponosno: To je to!

NEŽA: Kaj, to je to?

BLAŽ: To je naslov govornega nastopa, ki ga moram imeti jutri v šoli.

NEŽA: Jutri? In ti si meni malo prej rekel, da je še čas. A ti sploh veš, kaj je čas?

BLAŽ: Seveda vem. Čas je zlato. In jaz sem zelo bogat, ker imam sestro, ki mi vedno pomaga. To pa si ti, moja zlata sestra, moja zlata Neža. Jaz sem bogat, ker si ti moj zaklad!

NEŽA: Navihan pa si, Blaž! Hvala za pohvalo. Pomagala ti bom. S skupnimi močmi bova zmogla. Pa blaženemu A. M. Slomšku se bova priporočila.

BLAŽ: Poročila? Midva pa se že ne bova poročila, saj sva brat in sestra!

NEŽA: Ah, Blaž, slabo poslušáš. Rekla sem priporočila. Zdaj se pa zberi in mi povej, kako ti lahko pomagam.

BLAŽ: Sem mislil, da boš ti meni povedala, kako mi boš pomagala.

NEŽA: Seveda ti bom povedala, ampak najprej mi moraš povedati, kakšen govorni nastop moraš imeti.

BLAŽ: Vidiš, to pa je največji problem. Zdaj v šoli učitelji celo zahtevajo, da moramo imeti govor in nastop. Se ti ne zdi to malo preveč naenkrat?

NEŽA: Sploh ne, ker je to vse hkrati. Medtem ko govoriš, imaš tudi nekakšen nastop. To je to, Blaž!

BLAŽ: Aha, že razumem. Kot dve muhi na en mah? Je tako?

NEŽA: Ja, nekaj podobnega.

BLAŽ: Odlično. Veš, jaz vse bolj razumem v jeziku narave. Te zanima moj načrt?

NEŽA: Seveda, zaupaj mi ta načrt.

BLAŽ: Ti ga boš naredila, ker si tako pametna. Jaz ti bom pa pomagal. Tako kot vedno, da ne boš preveč utrujena.

NEŽA: Sem si kar mislila, da bo tako. A ker živimo v tako hitrem, čudnem in brezbožnem času, tudi mene zelo zanima, kaj bi nama Slomšek odgovoril. Malo razmisliiva, kaj bi ga bilo dobro vprašati, ker mislim, da nima ravno veliko časa na razpolago.

BLAŽ: Zakaj pa ne?

NEŽA: Ker mora trenutno veliko moliti. Cel svet je v krizi in morda celo vesolje.

BLAŽ: Spet imaš prav, Neža. Ampak, kako ga bova pa spraševala? Saj je v nebesih. To pa je nebeško daleč.

NEŽA: Virtualno ga bova spraševala.

BLAŽ: Vrtalno? Ja, to mi je pa všeč, da bova vrtala. To pa rad delam!

NEŽA: Ne vrtalno. Virtualno!

BLAŽ: Ježešna, kaj pa to pomeni? Je kaj hudega, nevarnega?

NEŽA: Ja, lahko je poučno, koristno ali pa tudi nevarno. Virtualno pomeni namišljeno, navidežno, nekakšna navidezna resničnost, ki se lahko dogaja s pomočjo računalnikov in različnih elektronskih naprav, ki jih omogočajo spletne povezave.

BLAŽ: A to pomeni, da bova igrala igrice ali pa se bova povezala preko omrežja – interneta z drugimi svetovi in okolji, namišljenimi najbrž?

NEŽA: Nekaj podobnega. Vstopila bova v svet, ki naj bi obstajal, vendar ni realen. Vstopila bova v ta virtualni svet in se povezala s Slomškom.

BLAŽ: A je to podobno kot molitev? Tudi pri molitvi se na nek način povežem z Bogom, Jezusom ali Marijo.

NEŽA: Delno se strinjam s tabo. Zdaj pa pripraviva vprašanja in vstopiva v virtualni svet na posvet s Slomškom.

BLAŽ: Na koliko vprašanj nama bo pa odgovoril? Misliš, da je tudi v nebesih čas zlato?

NEŽA: Tudi to ga bova vprašala. Ampak glede na to, da je bil zelo moder duhovnik, škof, učitelj, šolski nadzornik, narodni buditelj, pisatelj, pesnik, velik diplomat in še marsikaj drugega, ga bova vprašala tisto, kar naju in mnoge v današnji družbi trenutno najbolj skrbi, žalosti ali pa nas je celo strah. Njegovi nasveti bodo zlata vredni, boš videl. A tokrat boš začel ti. *Pokaže na e-tablico.* Ena, dva, tri, Blaž, začni!

BLAŽ: Pozdravljeni, blaženi A. M. Slomšek. Tukaj Blaž in Neža iz današnjega – našega časa 2023. Verjetno že veste, da vam bova postavila nekaj vprašanj. Lahko začnemo?

SLOMŠEK: Pristrčno pozdravljena, Blaž in Neža. Vse že vem in z veseljem vama bom odgovarjal. Res sem vesel, da sta se spomnila name. Poglešal sem vaju. Kar začnimo!

BLAŽ: Danes smo že nekajkrat omenili čas. Kaj vi menite o času?

SLOMŠEK: »Časa je malo nam stvarnik določil, naj bi spoznali, kak drag je za nas, časa nakupiti z dobrim naročil: Večnosti cena sedanjosti je čas.«

NEŽA: Kaj pravite o vzgoji?

SLOMŠEK: »Otroška vzgoja je najimennitnejše delo, ki ga malokdo prav zna, če ravno dvojno opravilo ima: otroke skrbno varovati, jih pridno učiti in vsega dobrega vaditi. Koliko pride iz krive vzgoje otrok. Po resnici vam povem: Kriva vzgoja je slabih časov mati. In boljših ljudi ne bo, dokler ne bo dobro vzgojenih otrok. Slaba vzgoja otrok je mati slabih časov.«

BLAŽ: Današnji čas v današnji domovini Sloveniji, ki smo si jo toliko stoletij želeli in jo dobili, je meni nerazumljiv. Kaj bi rekli na to?

SLOMŠEK: »Tista dežela, v kateri je bil kdo rojen, se imenuje rojstna dežela ali domovina. Vsakdo dobiva od svoje domovine mnogotere in velike dobrote. Zato je svoji domači deželi dolžan hvalo, ljubezen in pomoč.«

NEŽA: Smo Slovenci danes dovolj ponosni nase?

SLOMŠEK: »Žalost, katera moje srce boli, je slaba navada Slovencev, da se svojega rodu in jezika sramujejo. Ojoj, nikar tega! Ljubite svoj rod, spoštujte svoj jezik!«

BLAŽ: Kaj bi sporočili Slovcem v današnjem času, kjer tuji jeziki pridobivajo svojo veljavnost?

SLOMŠEK: »Slovenka me je rodila, Slovenka me je dojila, naj me slovenščina tudi hvaležnega sina ima!«

NEŽA: Kaj bi povedali o narodih?

SLOMŠEK: »Narodi so kakor veje enega drevesa in ne smejo ovirati drug drugega. Vsak narod naj ima svoj prostor, v katerem se najlepše razvija in prinaša največ sadu prave omike in resničnega napredka.«

BLAŽ: So besede pomembne?

SLOMŠEK: »Besede so naših misli obraz. Kdor zmešano misli, tudi zmedeno govori.

Poprej modro premisli, preden spregovoriš. Tudi beseda človeka ubije! A, pomni: besede mičejo, vzgledi vlečejo!«

NEŽA: Se ljudje delimo na dobre in slabe?

SLOMŠEK: »Vsaka hiša ima svojo senčno in sončno stran. Vsak človek ima svoje slabe in dobre lastnosti. Ni tako hudobnega, da bi v kakšni reči dober ne bil. Pa tudi tako dober ni nobeden, da bi se kaj ne pregrešil.«

BLAŽ: Kaj bi v današnjem svetu, ki je skoraj brez vrednot, sporočili staršem in družinam?

SLOMŠEK: »Kako slabo ravnaajo starši, ki svoje otroke mehkužijo, jim vse po volji pustijo, glavo s prevzetnimi mislimi napolnijo, čez svoje otroke nikoli kaj hudega slišati ne marajo, od otrok pa radi sprejemajo tožbe čez druge in se za otroke, krive ali nedolžne, potegujejo.«

Foto: Peter Prebil

»Starši, ne naveličajte se učiti in svariti svoje otroke, molite zanje! Dokler je drevo še mlado, se lahko zravnja, staro se zlomi!«

»Otrokom vse dovoliti, pomeni storiti jih nezadovoljne za vse žive dni. Kdor želi srečno starost dočakati, se ne sme v mladih letih razvaditi.«

NEŽA: V današnjem času poklic učitelja ni ravno spoštovan in cenjen. Kaj vi mislite o tem?

SLOMŠEK: »Kakor ljubo sonce oživilja zemljo, katero obsije, tako naj vsak učitelj osvetljuje šolo, v katero pride. Saj ob setvi mora sonce sijati, da se da lepše orati in njive čedno obdelati. Bodi učitelj pri pouku vesel in dobre volje, kar je prav.

Šola, ki se edino s poučevanjem peča, je polovičarska. Mnogo bolj važno delo je vzgoja, ki se je nikoli ne sme ločiti od pouka. Pouk in vzgoja morata složno napredovati.«

»Boljših ljudi ne bo, dokler ne bo dobro vzgojenih otrok. Slaba vzgoja otrok je mati slabih časov.«

»Učiteljski stan je težaven stan. Kdor ga prav spozna, njegovo ceno visoko spoštuje. Učitelj v tistem neznanem kraju skrbi za boljše ljudi in boljše čase. Najsi ga svet

ne spozna in slabo plačuje, v knjigi večnega življenja se sveti njegovo ime!«

BLAŽ: Duhovnikov in duhovnih poklicev je vse manj. Kaj mislite o tem?

SLOMŠEK: »Kakor luč v hiši sveti, tako razsvetli duhovstvo sleherno ljudstvo. Vsaka cerkev pa naj bo srce in duša vsakega kraja. Zato molite za duhovne poklice!«

NEŽA: Se vam ob vsem tem utrne še kakšna misel?

SLOMŠEK: »Družina, šola in cerkev se morajo za roke držati!«

BLAŽ: Kaj pa je potrebno za našo srečo?

SLOMŠEK: »Ne zlato, ne srebro, ne druge stvari, le srce pošteno nas srečne stori!«

NEŽA: Vi ste imeli neizmerno radi svojo mamo in cenili ter spoštovali ste svojega očeta. Je to aktualno še dandanes?

SLOMŠEK: »Kar dobra mati v srce zasa-di, ne usahne vse žive dni. Moder oče pa svojim otrokom ne dovoli vsega, zato ker jih ljubi.«

BLAŽ: Pesem vam je bila vedno tako ljuba. Kaj nam dandanes priporočate?

SLOMŠEK: »Vesela pesem žalostno srce razvedri, mila pesem pa ohladi njegove rane. Lepa pesem je Božji dar. Kjer pesem

prebiva, tam so dobri ljudje doma! In ni jih na svetu ljudi, ki bi raje peli, kot so Slovenci. Zato je potrebno za čedne pesmi tudi skrbeti.«

NEŽA: Kako naj se obnašamo v današnjem zmedenem času?

SLOMŠEK: »Prenapeta struna počí in prenapeta beseda slabo opravi. Ne ženi previsoko nobene reči. Ne pikaj in ne li-zaj, povej pa vsakemu, kar mu gre, toda po meri in spodobno.«

»Čast in služba rada človeka spremeni, pa ga malokdaj poboljša, ako poprej dober ni.«

BLAŽ: Je res, da dobi ob rojstvu vsak človek svoje talente in poslanstvo, ki bi jih naj čim bolj izkoristil?

SLOMŠEK: »Bog ni nikomur zato daroval, da bi jih posedoval, ampak da bi drugim pomagal in bi vsi ljudje srečni bili.«

NEŽA: Opažam, da je delo izgubilo svoj smisel in pomen. Kaj nam svetujete?

SLOMŠEK: »Delaj veselo. Delo je Božji dar, ki nam zemljo polepša, živež poslajša, nam zdravje ohrani in nas greha obvarje!«

BLAŽ: Kaj pa nam priporočate glede vere, ki se vedno bolj izgublja iz dneva v dan?

Foto: Stane Gradljic

SLOMŠEK: »Kdor vero izgubi, mu ugasne luč sredi trde noči. Varujte luč vere, da je sovražni veter sedanjega sveta ne ugasne!«

NEŽA: V današnjem času se kar naprej pritožujemo. Je to smiselno?

SLOMŠEK: »S tožbami ne bomo poboljšali sveta, ne sami sebe. Ampak vsak naj stori po svojem stanu, kolikor premore, in hitro bo svet boljši.«

BLAŽ: Kdo je potem na tem svetu lahko srečen in zadovoljen?

SLOMŠEK: »Srečen je, kdor samega sebe premaga. Kdor sam sebe ne pozna, se tudi ne poboljša.

Zadovoljni pa so tisti, ki ne pozabijo, da na svetu ni stanu brez križev in da ni človeka, ki bi mu bilo vse po volji.«

NEŽA: Vedno več je naravnih nesreč in vojn. Kaj to pomeni?

SLOMŠEK: »Kdo ne bere, kdo ne čuje, kako se po svetu godi? Huda vojska se okrog nas napleta in ni ga človeka, ki bi nam povedal, kdaj se bo končala in kako. Grozoviti potresi cela mesta rušijo, velike povodnji rodovitno polje v puščavo spreminjajo. Kar pa je najhujše zlo, je hudobija ljudi. Veliko jih tako živi, kakor bi Boga ne bilo. Dni in noči svoje peklenške naklepe kujejo in slabotne ljudi zapeljujejo.«

BLAŽ: Vse več je nasilja. Kaj pravite?

SLOMŠEK: »Nasilje ni način, ki prinaša srečo in zadovoljstvo. Nismo le samo zase na svetu, ampak tudi vsak za vse in vsi za vsakega. Želi vsakemu dobro, naj bo domač ali tuj, saj smo vsi otroci Božji.«

NEŽA: Kaj nam svetujete?

SLOMŠEK: »Ni v naši moči prešteti liste v knjigi življenja. Je pa v naši moči, da vsako stran popišemo z dobrimi deli.«

»Le kaj pametnega si izvolite v branje, da ne boste časa in denarjev izgubljali in si pošteno srce in pamet kalili. Berite in kar boste prebrali, dobro preudarite!«

BLAŽ: Hvala, ker ste nama tako iskreno in poučno odgovarjali in svetovali. Prosim vas še za zadnjo zaključno misel.

SLOMŠEK: »Kratki in krepki so slovenski pregovori, rodovitna je slovenščina v svojih oblikah kakor naše slovenske gorice. Le prizadevaj si spoznati našo besedo, čedno, olikano, pa jo boš ljubil kakor svoje očesce!«

»Kdor svojo domovino resnično ljubi, bo večkrat prisrčno zanjo molil. Molimo

Foto: Matej Hozjan

za svojo domovino in prosimo Boga, od katerega prihaja vse dobro, naj blagoslovi njo in njene prebivalce!«

Glavno pa je: »Kdor hoče druge vneti, mora sam goreti!«

NEŽA: Hvala, hvala, naš dragi Slomšek. Zdaj vem, zakaj ste Slovenec za vse čase.

SLOMŠEK: Hvala tudi vama za vsa vprašanja o težavah vašega časa. Misli, ki sem jih povedal in zapisal že pred približno 180 leti, neverjetno veljajo tudi za vajn čas. Dobro je pogledati v preteklost, da vidimo sedanjost. Iz zgodovine bi se morali zares učiti in bolje bi nam šlo! Ti, Blaž, pa le pogumno vse to predstavi v svo-

jem govornem nastopu. Saj veš, da bom s tabo, tako vrtalno kot virtualno ... Res mi je bilo v veselje. Zbogom, moja Blaž in Neža!

NEŽA: Blaž, Blaž, tole je bil pa nepozaben virtualni sprehod. Če boš vse to povedal na govornem nastopu, boš dobil odlično oceno. In Slomškovi nasveti so resnično večni.

BLAŽ: Hvala tebi, moja zlata sestra Neža.

NEŽA: Hvala, Blaž. Bilo mi je v veliko veselje. Posebej še zato, ker je najin blaženi A. M. Slomšek tam v nebesih najin veliki priprošnjik. Srčno upam, da bo kmalu postal tudi svetnik. ◀